

Kapitulasjonsavtalen og krigføringsproblemet

S. Hartmanns „nye opplysninger“ i Dagbladet og T. Iversens artikkel i Morgenbladet 28-7-52

I Dagbladet for 26/7 har hr. S. Hartmann hevdet at den tyske major Neefs kommentarer til kapitulasjonsavtalens § 1 «definitivt og dokumentarisk» bringer påstanden om den statlige norske krigførings opphør pr. 10/6,40 ut av verden. Det er imidlertid et åpenbart misforhold mellom hans premisser og denne konklusjon idet artikkelen nærmest viser det motsatte av påstanden. Imidlertid fortjenstfullt å se spørsmålet på bane for å skaffe full klarhet.

Hr. Hartmann er på det rene med at kapitulasjonen var besluttet i regjeringsvedtak, men mener på grunnlag av de nevnte kommentarer tyvensynlig at regjeringen ikke var bundet av kapitulasjonsavtalen, fordi denne ikke gjaldt «Norveger im Auslande». Dette er selvsagt en uholdbar synsmåte, når det gjelder iværksettelsen av en protokollert regjeringsbeslutning. Det kan ikke være tvil om at kapitulasjonen forpliktet Norge, d. v. s. den norske stat, regjeringen og folket. Se Morgensternes «Statsforfatningsretts» bind I, side 62.

General Falkenhorst — som må forutsettes å være den mest kompetente representant for Tyskland m. h. t. det offisielle syn på saken ifølge Oberkos egen mening med formuleringen av kapitulasjonsavtalen — har som vitne i Braunschweig erklært at den norske stat ikke hadde rett til å begynne krig igjen (Arb.bl. 31/7.47).

General Ruges kommando-område omfattet «die gesamten norwegische Streitkräfte» som er omhandlet i avtalens § 1. Samtlige deler gikk således under hovedavtalen i Trondheim. Denne ble derfor gjort gjeldende for batteriet Graff i 1. divisjon som tidligere hadde oppnådd ærefulle seire i Norge. Samtidig ble det sluttet lokal kapitulasjonsavtale med 1. Divisjon ved fronten i N. No., omfattende også sjøstridskrefter og fly.

Nordmenn i utlandet sto naturligvis fritt — også uten major Neefs kommentarer til avtalen —, nemlig til tjeneste som frivillige. I følge statsminister Nygårds' radiotale i juni 1940 var det som bekjent kun frivillige som fulgte regjeringen til England. Frivillig tjeneste under engelsk kommando var i følge foreliggende avgjørelser eneste form for norsk krigsdelaktelse etter 10/6.40. Den norske bataljonen i Finnmark — som i 1945 en tid fikk sine ordre fra den norske

overkommando i London — ble kun benyttet til å besette «ingenmannsland» som var rømmet av tyskerne.

«Geflohone Truppenteile» — som i følge soren skriver T. Iversens artikkel i Morgenbladet 28/7.52 skulle være omfattet av kapitulasjonen — forekom ikke, bortsett fra enkelte fly og små marinefartøyer (eg. «Wehrmachtsteile»). Krigdelaktelsen av «geflohone Truppenteile» under engelsk kommando ville forøvrig ikke vært noe kriterium på norsk statlig krigføring, jfr. den kinesiske delaktelse i Korea.

At det også etter kapitulasjonen har vært en slags krigstilstand mellom den norske stat og Tyskland, sålenge det ikke var sluttet fred, er en annen sak. Denne krigstilstand «de jure» har som bekjent vedvart like til 1952. Det er ikke mange som har vært oppmerksomme på nødvendigheten av å skjelne mellom krigstilstand de jure og de facto, noe som har hatt konsekvenser for domstolbehandlingene av rettsoppgjøret.

Det er av interesse å se at faksimilene av major Neefs kommentarer at general Ruge har presisert overfor den tyske forhandler at norske yrkesmilitære var bundet av æresordet.

Men størst interesse har artikkelens åpne innrømmelse av at etterkrigsoppgjøret hviler på et sviktende fundament, hvis den

statlige krigføring for Norges vedk. opphørte pr. 10/6.40. At dette var tilfelle må nå ansees som fastslått, uansett anførsene i de 2 foran nevnte avisartikler,

jfr. prof. Skeies erklæring: I folkerettslig forstand var krigen avsluttet i og med kapitulasjonen. Om Quisling forgoes forsøkte å oppnå en preliminær freds slutning med Tyskland, forandrer det ingenting i denne folkerettslige tilstand.

Riktigheten av denne uttalelse framgår bl. a. av artikler skrevet i «Relstidende» nr. 1 og 2/1941 av den tyske folkerettskspert i Norge under okkupasjonen, hr. jur. Schiederemayer som selvsagt har vært helt på det rene med okkupasjens offisielle syn på saken, jfr. general Falkenhorsts foran nevnte erklæring som vitne i rettsak. Den bekreftes også på den mest overbevisende måte av det forhold — som er omtalt i hr. Hartmanns artikkel — at norske bataljoner var grensevakt i Ost-Finnmark under tysk kommando etter 10/6—40, et forhold som i likhet med tallrike andre foreteelser selvfølgelig ville vært helt uforenelig med fortsatt statlig norsk krigføring.

Noen jurister — som ikke kan være tilstrekkelig orientert ang. de faktiske forhold — hevder som bekjent i likhet med tyskeren Waltzog (se Morgenbladet f. 28/7) med en teoretisk begrunnelse at den statlige krigføring fortsatte etter kapitulasjonen, hvilket altså ikke stemmer med virkeligheten. For flere juristers vedkommende må oppfatningen utvilsomt sees som resultat av ønsketenkning — eller opportunistiske — i forbindelse med den manglende orientering. Den ble hevdet og slo rot i løpet av den lange tid som hengikk før kapitulasjonsavtalen omsider ble dokumentert i en rettsak 22/11.47.

U.K. har i sin innstilling, bilag s.114, anført at det var en «ikke ualminnelig mening» at krigen var opphørt 9/6.40. Dette syn kom også til uttrykk i pressen i 1940. De avvikende oppfatninger angående dette viktige spørsmål skulle ført til den konklusjon at det her forelå et problem som i rettsoppgjøret måtte komme inn under det internasjonale rettsprinsipp at tvil skal regnes til tale til gode. Dette har imidlertid ikke vært gjort. Tvertom er det i sågodtsom samtlige saker imot flv. medlemmer av N.S. — i direkte strid med vedk.s egen forklaring — rettslig fastslått at tiltalte har vært på det rene med

— Glint —

Apropos de flyvende talerkerter: Hvis det virkelig er så at de er fly fra en annen planet, må man også forutsette at deboerne på denne planet ligger langt forut for oss i utvikling og intelligens og forkaster krig ganske enkelt fordi de anser krig for forældet, uttaler den amerikanske astronom E. Brewer

Naturligvis forholder det seg slik at studiet av f. eks. jordens gjødsling i visse situasjoner er mere oppdragende enn studiet av moderne kunst, skriver Morgenbladet i en lederartikkel.

Om når vi først holder på med jordbruket så skal vi referere en ukjent tenker: Forskjellen mellom en ku som drøytigger kløver og en pike som gumler på sin tyggegummi er det kloke uttrykket i kuens øine.

Forbundet har valgt opplysningslinjen — som den eneste farbare vei

På Forbundets Toten-stevne 10. august holdt formann Anders Hafskjold følgende tale.

På vegne av Forbundet for Sosial Oppreisning tillater også jeg meg å ønske dere velkommen til

slag i vår. Det er flere av våre staute foregangsmenn innen våre rekker vi må sayne i dag, — døden gjort sin høst. Jeg åpnet landsledelsens møte i går med noen minneord om tre av Dem: Vår kjære formann Hroar Hovden, vår fremragende videnskapsmann og leder av Toten, Gustav

andre som kanskje hadde større svin på skogen skulle slippe.

Det er blitt sagt, — og gjentatt gang på gang at vi skal angre, — og at vi skal glemme. Nå er jo dette tilbakelagt, og det er ikke nødvendig å rippe opp igjen i det som bare kan skape ubygge.

Da vil jeg spørre. Hva er det vi skal angre? Skal vi angre at vi skulle være evner og være krefter inn for å gjøre vårt til at folk og land skulle komme best mulig gjennom en okkupasjonstid. Skal

Bestillingseddell

Herved bestilles fra HANS MARTINUSSENS FORLAG, Bergen, ekspl. R. Astrup Nielsen: EVENTYRET OM «SOLBRIS» a kr. 23,00 innb. mot postoppkrav uten ekstra kostnader for meg.

Navn:
(skriv med blyant)

Adresse:
(skriv tydelig).

at krigen Norge — Tyskland fortsatte etter kapitulasjonen, — en «konstatert» som med rette har vært ansett som nødvendige grunnlag for domsresultatene. Forholdet er karakteristisk for den mentalitet som preget rettsoppgjøret (jfr. prof. Castberg: «Norsk livssyn og samfundsliv» s. 121 og h.r.adv. Kluge i «Holder vi mål» s. 137).

U.K.'s uttalelse skulle etter dette gjelde bare såkalt «gode nordmenn», unektelig en overraskende, men uunngeelig logisk konklusjon, hvis domspremissene var riktige i denne henseende.

Hr. Waltzog hevder — iflg. T. Iversen — som resultat av sine betraktninger at Haag-konvensjonen var gjeldende i Norge etter 9/6.40. I følge gjeldende folkning av denne (Landkrigsreglementets §§ 44 og 45) er okkupasjonsrådets rettsstilling som nøytral overfor de krigførende parter folkerettslig anerkjent. Norske jurister som deler hr. Waltzogs syn på krigføringsproblemet synes imidlertid tildels å ha sin egen høyst uortodokse oppfatning når det gjelder praktiseringen av okkupasjons-

bestemmelsene. I hvert fall har rettsoppgjøret artet seg nærmest som om Norge hadde vært krigsskueplass også etter kapitulasjonen.

(Hr. Hartmann sees å kreve framlagt forskjellige dokumenter av betydning for hel klarleggelse av de faktiske forhold omkring kapitulasjonen. Av særlig betydning vil det antagelig være å få framlagt også overkommandoens følgeskriv ved oversendelsen av kapitulasjonsavtalen til Legasjonen i Stockholm og legasjonen (avd. B's) følgeskriv av 6/7.40 ved videreendelsen av dokumentet til den norske regjering i London).

F.H.K.

MENINGSFELLER!

Rekonvalesent fra Nordland ønsker et passende arbeidsydpa og hus for seg, kone og to barn.

Handelsbrev, Landb.skole, avismann. — Helst forretning eller kontor. Lang praksis.

Bill. merk. Alsldig nr. 232.

Fine vinterepler

1.ma-svøpote, i standardkasser rimelig tilsalg. Forskudd eller etterkrav. — Skriv til BERGSVIK — KAPP — Tel.: Ø. Toten 454.

Klipp ut eller skriv av!

Til FOREBUNDET, Kierschowsgt. 5, Oslo.

Undertegnede (navn:)

(adr.:)

tegner meg herved som medlem av Forbundet for Sosial Oppreisning med en medlemskontingent stor kr. pr. år (minstekontingent kr. 20.00).

Årskontingenten for 1952 følger vedlagt/ pr. postanv./ pr. postgiro 15028.

(NB! Husk samtidig også å bringe medlemskapet i orden for Deres familie- eller øvrige husstandsmedlemmer!)

..... 1952.

(Underskrift)!

Arbeid

Jeg har led + 6000.— V fra kontor- bu produksjon. tilbud om s stilling. Er og overt. lønnsfor stri.

Knut G

Væ med v.vann tilteie i Oslo uken etter av dame. Vestka B. m.rk. 234 « til Opl. Anno

Avdel

N. S.-mann, i større Nor stilling sydpå. Bill. m.rk. beids- og salg

FRUK bærbuske Bestilling mot ANDERSENS

A Søker 2 rom eller nærmest lig. Godhetstil bli løst hurtig bl. a. for avis

Regnsk.kyn får fra ca. 1. mål veldrevet skrifter og lø

Herrest

Vare ai Her Dan Skis

Prima n

levert til ha 90 kilo for d

Prim leveres i ka Leveres Om k Telefon no

Otto

slag i vår. Det er flere av våre staute foregangsmenn innen våre rekker vi må sayne i dag, — døden gjort sin høst. Jeg åpnet landsledelsens møte i går med noen minneord om tre av Dem: Vår kjære formann Hroar Hovden, vår fremragende videnskapsmann og leder av Toten, Gustav

andre som kanskje hadde større svin på skogen skulle slippe. Det er blitt sagt, — og gjentatt gang på gang at vi skal angre, — og at vi skal glemme. Nå er jo dette tilbakelagt, og det er ikke nødvendig å rippe opp igjen i det som bare kan skape ubygge. Da vil jeg spørre. Hva er det vi skal angre? Skal vi angre at vi skulle være evner og være krefter inn for å gjøre vårt til at folk og land skulle komme best mulig gjennom en okkupasjonstid. Skal

dømt, og jeg mener at de aller fleste, ja den alt overveiende del av dem som etter 1945 er dømt for landsveik er urettmessig dømt. Vi som gikk inn i Nasjonal Samling gjorde så visst ikke dette for egen personlig vinnings skyld. — Nei vi gjorde det for det vi mente at vi på den måten kunne gjøre større innsats for folk og land, og at vi kunne komme gjennom de 5 okkupasjons-årene med så liten nød, det har medlemmer av Nasjonal Samling

innrømmer at de dessverre var ført fullstendig på villspor, og som åpent erkjenner etterkrigsoppgjøret som den landsulykkelige det er. Nettopp på dette område kan vi merke synbare resultater av Forbundets opplysningsvirksomhet og disse resultater vil øke etterlyst som Forbundet greier å skaffe mere stoff fra arkiver og andre kilder om det som virkelig skjedd, men som for enhver pris prøves holde skjult.

etterkommere å gjøre våre s de, selv om voide vanskelig finner vi oss overgått oss, til å betrakte disse. I dag k vi er positive evne og vilje mål. Fra Forbu ment på stadi heten, og vi